

CONCEPTUL DE STAT ȘI CARACTERISTICILE LUI

**Autor: lect. univ. Valeria TOPOREȚ
st. gr. DP- 1213, Andrei CECHIR**

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *As a social organization the state appears at the same time with the changes occurred in the primitive community. Taking these changes in consideration and the subsequent development of human mentality, people felt the need to change their social life. The old form of living together in tribes and gens became insufficient and clearly inefficient for the regulation of social relations. At this moment the state emerged - a new form of social organization with features indispensable for the current version of state. Throughout the history various theories and philosophical movements developed about the location, emergence, functions and role of the state.*

Key words: *concept, state, society, public power, territory, population.*

“Statul este corabia care călăuzește fericirea noastră” (Sofocle).

Statul este într-o legătură strânsă cu dreptul. Aceste două fenomene sînt legate atît de strîns, că nu pot fi separate fără a le deteriora sensul existenței lor. Dreptul apare atunci cînd apare și statul, statul apare atunci cînd apare și dreptul. Acestea fiind produsul evoluției societății umane.

Statul, fiind o organizare juridică bazată pe principiul egalității formale, apare în urma schimbărilor din comunitatea primitivă. [3, p.49]. El apare aproape șase mii de ani în urmă în Orientul Antic (Egipt, Babilon, China, India). Etimologic, cuvîntul *stat* provine din limba latină de la *status*. El exprimă o poziție, ideea de stabilitate, dar cu timpul dobîndește o semnificație politică datorită atributelor (teritoriu, populație și putere publică) adăugate.

În decursul evoluției istorice s-au abordat diferite probleme legate de *stat*, diferiți filosofi, gînditori, scriitori sau implicat benevol sau involuntar în rezolvarea acestor probleme. Articularea unor teorii coerente despre stat pot fi întîlnite în discursul gînditorilor din Grecia antică. Timp de milenii a fost acceptată, oarecum apriori, ideea că statul trebuie să asigure nevoile cetățenilor, să urmărească un bine public și să fie implicat în atingerea intereselor comunității pe care o reprezintă.

O existență de sine stătătoare, cuvîntul *stat* dobîndește în Italia sec. XVII în lucrarea lui Niccolo Machiavelli *Il Principe*. După apariția acestei lucrări cuvîntul *stat* pătrunde în limbaj și începe să desemneze o organizație politică. Acest cuvînt îl întîlnim și la scriitorul englez Sheakespeare în opera *Hamlet*. [1.p.151].

Începînd cu secolul XIX, mai exact prin teoriile liberale, aceste concepții sunt puse în discuție și primesc o nouă interpretare, iar acolo unde guvernările sunt de tip liberal aceste noi concepții sunt puse și în practică.

Fiind o invenție, un produs al societății umane progresive, statul apare ca un instrument, mecanism în vederea realizării intereselor comune, deoarece trecerea timpului înseamnă progres atît mintal cît și material.

Renumitul filosof german Heghel considera că, față de societatea civilă, statul este o necesitate exterioară, puterea superioară pentru ea, iar pe de altă parte, statul este scopul imanent al societății civile, indivizii avînd datorii și drepturi în raporturile cu statul. Societatea civilă sau societatea cetățenilor este alcătuită din membri și mecanisme de acțiune extrinseci statului, care se învecinează cu acestea, dar se delimitează de stat prin obiective și metode de acțiune. [2, p. 478].

Ideea de bază sau esența viziunii lui Heghel a statului este necesitatea lui în privința realizării necesităților și intereselor oamenilor, adică oamenii au ales statul ca putere superioară, avînd rolul de arbitru în interacțiunea raporturilor dintre ei.

Immanuel Kant consideră că statul legitim sau statul de drept este cel care are ca scop apărarea drepturilor inalienabile ale omului și în care politica este subordonată moralei.

Diferite curente ca liberalismul, anarhismul, socialismul marxist expun viziuni diferite despre stat.

Liberalismul consideră că statul trebuie să facă legi bune și să respecte principiul nonintervenției în domeniul privat pentru că cetățeanul este totul. Statul trebuie să se plaseze asupra grupurilor sociale cu scopul de a aplana conflictele dintre ele. [2, p. 478].

Anarhismul este o ideologie îndreptată împotriva statului. Adepții acestui curent consideră că orice stat este tiranic, el împiedică libera exprimare socială a individului său sau este pasiv față de problemele sociale ale individului. Proudhon consideră statul o întreprindere care are ca obiect de activitate jefuirea cetățenilor de o parte din munca lor. Pentru îndeplinirea acestui scop acesta se folosește de: bir, taxă, impozit, etc. Prin aceste acțiuni Proudhon acuză statul și pe reprezentanții acestuia - guvernării - de impunerea propriei voințe, iar acest aspect are ca efect anularea libertății individului. [4].

Bakunin încearcă să demonteze ideea necesității statului prin evidențierea caracterului de constrângător al acestuia. Deoarece statul este forță, ordin și constrângere, Bakunin consideră că statul nu are nicio legitimare pentru existența sa. Chiar dacă acțiunea statului poate apărea ca având scopul urmăririi unui bine public, acest bine public se transformă în ceva rău, deoarece este impus și, deci, contravine libertății individului. [4].

Totuși acest curent nu ia în vedere probleme care vor apărea în statul unde va fi anarhie. Toate problemele vor fi rezolvate cu forța armeei, drepturile și libertățile fundamentale nu vor fi respectate. Statul clasic este necesar deoarece *rău cu rău, dar mai rău fără de rău*.

Socialismul marxist consideră că statul este un instrument al dominației unei clase asupra alteia, statul trebuie să fie reprezentantul minorității, adică a celor privilegiați, un reprezentant al majorității defavorizate și lipsite de resurse. Toate acestea fiind necesare pentru a putea îndeplini un ideal al indivizilor, conform marxismului, și anume egalitatea pe toate planurile: politică, juridică, socială, economică. [4].

În sensul larg al cuvântului, statul e organizatorul principal al activității unei comunități care stabilește reguli general obligatorii de conduită, organizează aplicarea sau executarea acestor reguli, iar în caz de necesitate rezolvă litigiile apărute în societate. *În sens restrâns* al cuvântului, statul este ansamblu autorităților publice care asigură guvernarea. Din aceste considerente reiese că statul are două semnificații: *societate și putere*. [1, p. 152].

Statul, față de organizarea socială prestatală unde dominau legăturile de sânge, se constituie după alte criterii : *teritoriu, populație, putere publică*. Aceste criterii sunt strâns legate între ele deoarece lipsa unui element duce la imposibilitatea constituirii statului.

Teritoriul este solul, subsolul, spațiul aerian și cel acvatic unde statul exercită suveranitatea în limitele acestui teritoriu.

Populația este un număr sau o masă de oameni care au aceeași limbă, tradiție și cultură precum și alte grupuri de oameni din altă parte care s-au stabilit pe acest teritoriu. Elementul de legătură dintre ei și stat este cetățenia.

Suveranitatea sau puterea publică este o autoritate pe care populația o deleghează unui grup mic de indivizi, cu scopul de a realiza interesele comune în limitele convenite.

Pe tot parcursul perioadei în care a fost studiat conceptul de stat s-au dat mai multe definiții asupra lui.

Fiecare autor și-a expus propria definiție. Însă cea mai reușită o consider a lui Dumitru Baltag care afirmă că *statul este organizația politică care, deținând monopolul forței de constrângere, al elaborării și aplicării dreptului, exercită într-o comunitate umană de pe un anumit teritoriu puterea suverană a deținătorilor puterii din societatea dată*. [1, p.158].

Pornind de la trăsăturile esențiale enumerate consider că *statul este o formă de organizare politică, formată din teritoriu, populație care locuiește pe acest teritoriu și putere publică exercitată de o totalitate de instituții create de populație în vederea realizării intereselor comune și apărarea acestor interese de indivizii care se opun*.

Concluzii :

- statul modern este o formă de organizare superioară a existenței societății umane celor existente;
- statul de drept este mecanismul principal în vederea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale oamenilor;
- într-un stat omul își poate găsi sensul existenței;

Bibliografie :

1. Baltag, D. *Teoria generală a dreptului*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2010, 536 p.
2. Capcelea, V. *Filosofia Dreptului*, Editura ARC, Chișinău, 2004, 572 p.
3. Lozovanu, C. *Filosofia dreptului : Curs de prelegeri*, UTM, Chișinău, 2008, 154 p.
4. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Stat> [Accesat pe data de 9 noiembrie 2013].